

Edith Hansen: "På afstand af vold? - En undersøgelse af kvinders livssituation efter bruddet med en voldelig mand"

Boken är utgiven av SIKON - Socialministeriets Informations- og Konsulentvirksomhed i København 1991.

Anmäld av Sigríður Stefánsdóttir

Författaren Edith Hansen är från början utbildad sjuksköterska, har bl.a. arbetat inom den psykiatriska vården och undervisat i vårdrörken och sociala ämnen. Vidare har hon arbetat som frivillig, oavlönad vakt på Krisecentret Røntofte i Helsingør sedan det grundades för sex år sedan. Vid bokens utkomst studerar Edith Hansen sociologi vid Sociologisk Institut i Köpenhamn och den redovisade undersökningen är hennes avslutande examensarbete där. På så sätt förenar författaren en stor erfarenhet och en akademisk utbildning, så som många kvinnor har gjort med gott resultat.

På afstand af vold? handlar om kvinnors livssituation efter brytningen med en misshandlande man utifrån frågeställningarna:

- Vilken betydelse har våldet, för kvinnornas psykiska och sociala situation, efter brytningen med våldsmannen?
- Vilken betydelse har vistelsen på Krisecentret Røntofte haft för kvinnorna?
- Hur uppfattar kvinnorna samhällets insats i förhållande till deras problem?

Arbetets målsättning är:

- att belysa och dokumentera kvinnornas levnadsvillkor efter brytningen med den misshandlande äkta mannen,
- att beskriva och värdera Krisecentret Røntofte och den offentliga insatsen i förhållande till de svårigheter våldsdrabbade kvinnor har som ensamförsörjare.

Grundmaterialet i undersökningen är intervjuer med nio kvinnor som har bott på Krisecentret Røntofte i Helsingør samt de erfarenheter som har höstats under centrets fem första verksamhetsår. Följande kriterier tillämpades vid urvalet av kvinnor för intervjuer:

1. De skulle ha bott på Røntofte minst 3 veckor. För att bo på Røntofte måste följande villkor vara uppfyllda:
 - a) vara utsatt för fysisk eller/och psykisk våld,
 - b) vara utsatt för hot om våld,

- c) inte ha behandlingskrävande psykiska problem,
 - d) inte missbruka alkohol eller euforiserande stoffer.
2. Kvinnorna skulle ha flyttat till egen bostad utan den man som var orsak till vistelsen på Røntofte.
 3. Kvinnorna skulle vara danska.

Utgångspunkten är kvinnornas subjektiva upplevelse av vad som har hänt i deras liv, de berättar om våldets konsekvenser för deras liv och möjligheter utifrån frågor som: Vilken betydelse hade våldet för deras psykiska och sociala situation under samlivet? Varför flyttade de? Hur var det att bo på Røntofte? Hur bedömer de den hjälp de har fått, såväl på Røntofte som hos handläggare, läkare och polis? Hur ingår barnen i deras liv?

Författaren anlägger ett kvinnoperspektiv på fenomenet "Våld mot kvinnor i ett parförhållande". Arbetet fokuserar på kvinnorna, deras erfarenheter och möjligheter att ändra sin livssituation. Den omfattar männen i den mån kvinnorna berättar om dem. Författaren använder den kvalitativa forskningsintervjun som undersökningsmetod. Som de styrande forskningsmodellerna i hennes deltagande på Krisecentret Røntofte och som ansvarig för undersökningen av våldsdrabbade kvinnors livssituation anger hon "aktions- och vardagslivsforskning". Hon redovisar också en begreppsram för förståelse av våld i parförhållanden och säger bl.a. att kriscenterrörelsen har tillämpat begreppet "uppbyggnad av inre barriär och härskastrukturer" i sitt arbete, men att detta inte räcker och därför har patriarkatsteorin dragits in för att förklara våldet som ett extremt uttryck för kvinnors anpassning och förtryck i manssamhället.

Analysen av det fysiska, psykiska och sexuella våld som kvinnorna har definierat görs med fokus på kvinnornas socialisering där frågeställningarna är: Vilket inflytande har flickors könsocialisering på ett vuxenliv med våld som levnadsvillkor? eller - Är det våld kvinnor utsätts för i sitt vuxna liv ett resultat av ett socialt arv?

Undersökningen redogör vidare för de insatser som har gjorts för att synliggöra våld mot kvinnor i ett parförhållande bl.a. genom en beskrivning av Landsorganisationen for Krisecentre - LOK och grundvalen för verksamheten på kriscentret i Helsingør. Kriscentra är för övrigt centrala i hela undersökningen, deras betydelse som en avstamp för kvinnorna från ett liv i ett parförhållande med våld till ett liv som ensamstående och ensamförsörjare. Den rättsliga grundvalen för kriscentra behandlas samt kvinnornas rättsliga ställning i allmänhet.

En del av boken ställer barnen i fokus, de styrande principerna för arbetet med barnen på Krisecentret i Røntofte, barnens utbyte av vistel-

sen på Røntofte och deras involvering i föräldrarnas konflikter, samt problem angående vårdnad och umgängesrätt.

Slutligen analyseras kvinnornas levnadsvillkor i en tillvaro som ensamförsörjare utifrån de centrala problemen; den ekonomiska situationen, arbetet, isoleringen och det sociala nätverket.

Av slutsatserna framgår att samlivet med våldsmän åsamkar kvinnorna problem som räcker längre än samlivet. Problem som är mer omfattande än att få tillvaron att hänga ihop som kvinnlig ensamförsörjare. Vikten av den allmänna könssozialiseringen betonas som medverkande till att kvinnorna stannar så länge tillsammans med våldsmannen. Kvinnorna har internaliserat familjemönstret i sin tidiga uppväxt. Både i familjen och i skolan skulle flickorna vara stillsamma, pliktrogna och lära sig att sköta hushålls- och omsorgsarbete. Deras fäder var auktoriteterna i familjen, mödrarna oftast förmedlare av de patriarkaliska bestämmelserna. Några av de intervjuade kvinnorna utsattes för fysiskt våld i uppväxten och menar att detta har medverkat till avsaknaden av protest i det vuxna livet.

Författaren menar att existensen av våld mot kvinnor i parförhållanden ger anledning att ifrågasätta familjen som institution eftersom den skapar gynnsamma villkor för den process som våldsförhållandet representerar, samtidigt som den säkrar att våldet inte blir synligt.

Det visar sig, inte oväntat, att hänsyn till barnen ofta är den utslagsgivande faktorn när det gäller att bryta med våldsmannen. Det kan t. ex. gälla väntan på att barnen blir äldre eller att gå till handling när även barnen börjar utsättas för faderns våld.

Kriscentra har en viktig funktion för kvinnorna, inte bara som en första hållplats på deras väg till ett självständigt liv utan våld, utan där får de möjligheten att börja analysera sina problem i samtal med professionell personal, frivilliga vakter och inte minst andra kvinnor som hamnat i samma eller liknande situation. Barnen får också tillfälle att uttrycka sina problem, bl.a. på särskilda barnmöten. Detta kan i sin tur vara en hjälp på vägen att mödrar och barn börjar diskutera de smärtsamma och tabubelagda upplevelsorna.

En viktig del av ideologin bakom kriscentret är uppföljningen, d.v.s. kvinnorna och barnen har möjlighet till fortsatt kontakt med centret efter att de har kommit därifrån, inte bara för hjälp och rådgivning, utan som deltagare i de aktiviteter som anordnas och även inom vissa ramar som frivilliga vakter.

På afstand af vold? är ett utmärkt inlägg i den nya debatten som syftar till att synliggöra kvinnor och de tabubelagda villkor som de ofta är fångade i. Undersökningen och boken bygger på en gedigen insikt och kunskap på området ifråga. Den är skriven på det förbehållslösa och

fördomsfria vis som är en förutsättning för en uppluckring av problem som går i arv från generation till generation.

Trots att På afstand af våld? är ett akademiskt arbete är den "mjuk" i sin uppläggnings med t.ex. en mängd direkta intervjuer och några dikter som knyter an till ämnet. Denna i forskningssammanhang ganska otraditionella framsättning kan till en början vara ganska krävande för läsaren, samtidigt som den nog får ägas vara på sin plats. För ett maximalt utbyte av boken krävs en hel del lokal kännedom som dock för det mesta finns inbakat i texten.

Annars är det bara att instämma i författarens ord - God læselyst!

Författarupplysningar:

Sigríður Stefánsdóttir, forskningsassistent, avd. för rättssociologi, Lunds universitet.

